

Med sorte negle, Tribini-slips, jakkesæt og Chaplin-bowler var Dan Turèll en del af sit livsværk. Alt hvad han gjorde, skrev og sagde var en del af et kæmpe design. **Bo Tao Michaëlis** siger farvel til en poetisk dandy.

København har mistet noget af sin magi. Onkel Danny er død, alt for tidligt og alt for meningsløst selv for en bohème, som for så vidt aldrig skånede sig selv, levede stærkt både i sit arbejde og sin altid nysgerrige livsglæde. Og så må man alligevel undre sig over, hvor meget han nåede i sit korte livforløb. Hans værker er langt over de hundrede og er spredt over alle genrer og alle former. Selv var han – med sine sorte negle, Tribini-slips, jakkesæt og Chaplin-bowler – en del af sit livsværk, ligesom han på samme måde som franskmændene Stéphan Mallarmé anså alle sine tekster som kapitler i en stor bog. Alt hvad Dan gjorde, skrev og sagde var en del af et kæmpe design, 'a divine plot' for nu at citere Edgar Allan Poe, en anden af Turèlls mange åndelige gudfædre. Og han var ligeså paradoksal som den mystiske amerikaner, en moderne kunstner, alligevel med rette respekt og trofast omsorg for alt hvad der var gammelt. Et omvendende leksikon for alskens rariteter inden for kunst, kultur, religion og musik.

Man var hurtigt på hat med Dan, helst hvis man havde samme smag og kærlighed som han, men også selv om man – som jeg – tit var uenig med ham om dette og hint. Han var en offentlig person, en 'kändis' der kunne ses i Se & Hør, men også en reporter fra København på vrangen. Mange blev dus med ham i denne avis, en af Politikens 'radiser', som med sine 'i byen' skabte sin helt egen genre. Jeg har en gang sammenlignet ham med pariseren Henry Murger, som i forrige århundrede skrev små historier fra Pariserbohemen, en af dem danner baggrund for Puccinis

opera La Bohème. Og det var han, en borgerskabets flåser, der berettede om Københavns mysterier. Og med hvilken bagage på turen.

Han elskede Allen Ginsberg såvel som Herman Bang, H. C. Lumbye såvel som Lou Reed. B. S. Ingemann kunne han udenad og følte sig tæt beslægtet med den bedske Gustav Wied. Han koketterede gerne med sin folkelighed, men elskede dog også i det skjulte rollen som grand seigneur. Han var stolt af sine proletariske rødder – Danny. Men sandelig også af sine franske aner – Turèll.

Som byens poetiske dandy holdt han en god dansk lyrikertradition ved lige. Dan Turèll gik i samme spor som dem en Johannes Weltzer og Jens August Schade i Mellemkrigstiden trak igennem minefeltet. Dans personlige minefelt var imidlertid Vesterbro, som han besang i sine lange cantoagtige digte. Og som han frit brugte som mageløs gobelin i sin serie på 12 krimier som i 1981 begyndte med Mord i Mørket.

Men da var Dan allerede verdensberømt i Dannevang. Hans Vangede Billeder fra 1975 blev en forfærdigt bestseller og hans absolutte hovedværk udi prosa. Småborgerlige nærbilleder fra den 'forkerte side' af Gentoft Kommune blev bibel for mange unge som i bogens fokusering på glimt fra rute frem mod det at blive voksen følte et klart valgsløstakab.

Dan Turèlls indblik i en anden ungdomsverden end den urbane og borgerlige middelklasseungdom, vi kender fra Jørgen Stein, Midt i en jazztid og Den kroniske Uskyld fængede hos de store årgange, der ligesom ham selv ikke var født ind i den traditionelle dannelses-cirkel, som var præget af gymnastik og universitet. Van-

gede Billeder var verden – både som personlig forestilling og som skole for livet. Dan besang de tusinders omtumlede ungdomsår og deres baggrund i en egen næsten homerisk stil, hvor hans personer opnåede myte- eller heltestatus i hans egen verden. Ingen ved længere rigtigt hvor Gentoft ligger, alle hvad Vangede er og står for. De nedlagte Villabyernes bio, men også her tager Dan en social hævn, ved at lade denne biograf for evigt være i billederne af Vangede. Schlageren Blueberry Hill løber gennem bogen og gav faktisk lokalt navn til nogle bakker klos op ad Gentoft Stadion. Disse buskklædte høje ved 'Syfilishospitalet' på vej til stadion var steder man tog sin udkårne hen for at kysse og kramme. Og så midt i det hele, midt i kæresteri med dets petting sætter der så en melankolsk spleen ind, der faktisk lyder som evergreenen 'Why must I be a teenager in love'.

For sådan var det med den Weltschmerz i puberteten, hvor man sørgede for 'tilfældigt' at komme på trolleyvogn med den udkårne, hende man i det skjulte med smerte og sødme bagte på. Alt det ligger i Vangede Billeder og dog meget mere og altid med den skæve lune, der et eller andet sted drillende og dæmonisk tog pis på nogen eller noget. Men man skulle ikke tage fejl af den 'falske naivitet', Dans given den i rollen som ukendt søn af folket. Han var suverænt og citerende velbevandret i hele verdens kultur, og med hele verden mener jeg faktisk hele verden og ikke kun USA og Europa. Og hvilket overflødighedshorn, hvilken skatkiste af alskens viden var der ikke i Dans hjørne, under den skallede isse og den sorte hat, som han altid satte som han ville. Her var plads til både Elvis

Tja-a Cha-Cha

De Sidste År, situationsrapport: Patienten

bliver mere og mere planteagtig, simpelt hen. Åbner sig bare for hvad der kommer. Så sker der da det.

Drøm: At undslippe kroppen. Hvad skal jeg med dén? Jeg er god nok som jeg er, for god til dén elendige besværlige parasit.

I nat drømte jeg jeg var død. Som jeg husker drømmen var det ganske uden rædsel, men kisten var forbandet ubekvem.

Tout comprendre, c'est tout pardonner

Jo mere c jo mere p

Og hvad bliver der så tilbage? Kraniet af dén tavse tilgivende der forstod at idioterne bare var idioter, uforskyldt, uundgåeligt og med livsvarig taletid.

Virvar: Vi var.

Universets eneste Gyldne Råstof, eneste Alkymien værdig: Tid...

Tid var vi. Virvar

Før & Efter Frygtens Fødsel.

Nytårsnat

Nekrolog

Presley og T.S. Eliot, hvis store digtcyklus 'Ødemarken' løber som en vigtig understrøm igennem hele Turèlls forfatterskab. Hans lyriske hovedværker, Sekvens af Marjana og Karma Cowboy fra det tidlige forfatterskab som officielt sætter af i 69 (reelt i 66) viser ham som sprogmageren og mystikeren med inspiration både fra nyere amerikansk lyrik og buddhisme. USA var hans valgte fædreland og engelsk hans stedmodersmål, men aldrig sådan at han blev en skidt vigtig 'udenlandsdansker', for fin til røde pølser og Giro 413.

Kære Dan, du er sgu svær at kredse ind med mine fattige ord. Du lærte os at 'børnelokkere boller bare bedre', og at der er megen visdom at finde i Anders And og Co. Du anså mig for at være et håbløst æggehoved. Og jeg fandt dig ofte flippet og til tider poppet. Men du var altid en aublim oplevelse, en god samtale, en kritisk ven. Og inden under dit uomtvistelige showmanship var du faktisk en sky person, et dejligt menneske, en generøs giver, en guddommelig gentleman of the old school. Og en sund modernist med kritisk øje til Yuppiedanmark, som du med sorg så var i gang med at kvæste din elskede hovedstad til et mondant cappuccino-akvarium med væg-til-væg-spejle og filosofisk fast food fra kurser i management. Du havde erobret København, gjort Vesterbro til Turèll-country og nu ville du ikke sidde tilbage, syg eller ej, og se dem ændre dine ture i byen, dine regnfulde gader og dine små ydmyge steder. Der hvor din sidste sorte roman om jalousi-drab og sindsyge foregår, i pjaltproletariatets lejekaserner i et landskab som alle storbyarkitekter har glemt eller behandlet som noget hunden har slæbt med ind i staden.

Du skyede selvmedlidenhed da du blev ramt af samme sygdom som Humphrey Bogart (jeg ved at du forventer den sørgelige sammenligning), og du døde med støvlerne på. Trist, tragisk at København ved din alt for hurtige død har mistet så stor en del af sin magi. Sin charme, Dan, den du gav hende med din person og dit værk.

■ Tja-a Cha-Cha blev Dan Turèlls sidste digtsamling. Udvalgte digte er udplukket af Søren Vinterberg. Tja-a Cha-Cha udkommer den 26. oktober på Borgen til 168 kr.

Essays:

Medie-Montager 1-6 (1975-78), Dan Turèll i byen (1979), Dan Turèll i byen igen (1982), Sort Film (1984), Dan Turèll i byen så det busker (1985), Dan Turèll i byen i den grad (1988), As Times Goes By ... klip fra den fortsatte scrap-bog (1989), Dan Turèll i byen - og i baggården (1991).

Udvalg:

Døgn-Digte (1979), Amerikanske Ansigter (1979), Et udvalg omkring en generation (1981).

Derudover:

Ca. 40 mindre digtsamlinger, et par video- og kasettebånd og LP'en Sølvstjernerne med Dan Turèll (1978). Turèll har bl.a. redigeret Dashiell Hammett, B.S. Ingemann, Dun Karm, Raymond Chandler, Jørgen Leth, Baronesse Orzy, Bob Dylan, Marx Brothers, Otto Rung, Graham Greene og diverse antologier inkl. Lutter Lutter (1987).